Universal Declaration of Human Rights - Kabiyé

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, http://www.unicode.org/udhr.

KEDENGA KPEEKPE YOO EYO WALA TOM

KUBUUZUTU

Yee ditisaa se pʊmʊna ɛyaa se pɛwɛɛ kımaŋ wala ɛsındaa nɛ pıkɛna wazaɣ pʊyʊ kɔyɔ, ditisaa dɔdɔ se peede ɛjadɛ yɔɔ tι-yɔɔ wɛʊ, toovonum nɛ lahɛzıyɛ palıɣna;

Đιnaa se εyʊ wala tɔm kusıŋ nɛ tı-yɔɔ kudɔŋ palabına nɛ kıwɛɛkım tɔyı nɛ pıcɛyıɣ εyaa. Mbʊ pacaɣ se ɛjadɛ ɛlɛɣzı wɛtʊ, εyaa wɛɛ pa-tı yɔɔ, pɔyɔɔdʊʊ yem faaa nɛ pıwılı se palı kʊñɔŋ taa, sɔɔndʊ ɛɛtasıɣ-wɛ kpaʊ;

Yee wadε kewiyaɣ εkandayıɣ εyʊ wala yɔɔ camıyɛ kɔyɔ, widiyi pııkaɣ εyʊ εnʊ kɛnaʊ kıjɛyʊʊ se εkʊyı kewiyaɣ ŋga kɔ-yɔɔ se kalakı-ı ñaŋ;

Powε camıyε se pasına ajεya, akpeeti nε ala taabalıyε doo tomıyε deu nε puhuuna-yε;

Đinaa se ajɛya kɪgbɛndʊʊ ŋgbɛyɛ paɣtʊ takayaɣ taa kɛ ɛyaa kpeekpe tası tisuu εyʊ wala nɛ ε-wazaɣ pɔ-tɔm, nɛ pɔtɔ se abalaa nɛ halaa pɛwɛ kımaŋ wala ana a-ɛsɪndaa; mbʊ labına nɛ paka ñʊʊ se pekpeetiɣ samaɣ sınaʊ tʊmɪyɛ yɔɔ nɛ pɪsa pɛwɛɛ pa-tɪ yɔɔ camɪyɛ;

Ajeya kıqbedoo ηqbeye taa ajeya tisaa se alakı ne eyaa kpeekpe ña eyo wala, ele powee se ηqbeye edo-ye nisi;

Yee ϵ yaa ting ϵ iw ϵ na lima γ ziy ϵ k ϵ d ϵ omdiy ϵ ϵ y ϵ 0 wala n ϵ 1 ϵ -ti y ϵ 2 we ϵ 0 tom y ϵ 2 k ϵ 2, pisan n ϵ 2 pala t ϵ 3 ndi.

MBO AJEYA KIGBENDOO NGBEYE KEDIYZAY SOSOO TOM SE:

KEDENGA KPEEKPE YOO EYO WALA TOM tone tike ajeya wena kedenga kpeekpe yoo εyo wala tom we a-ñoŋ taa yo alimayziye; ne pisa aceyi a-ti, akuli ngbeye dine da-ajeya eyaa ne ajeya leena eyaa ese ne paña eyo wala ne ε-ti yoo weo tom.

Həəlay 1

Palʊlʊʊ εyaaa nε pa-tı yɔɔ wɛʊ kpaagbaa nε pɛwɛɛ kımaŋ wala ɛsındaa. Palʊlʊʊ-wɛ nɛ pɔ-lɔŋ nɛ pa-maɣzım; mbʊ yekina nɛ pɔsɔɔlı dama se pɛkɛ ɛyaa pa-tıŋgɛ.

Hoolay 2

Paa εyʊ weyi, εkɛ kɪsɛm, kɪkpɛdʊ, kʊhʊlʊm, ñɪmdʊ, kɛdɛyaɣ, paa εkɛ cɔɔcı ŋgʊ kɪ-taa tʊ, ɛlaɣ sıɪnaa, εpɪzıɣ εtɔ se kedeŋga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala wena pɔyɔɔdı a-tɔm cɪellnɛ yɔ, akɛ dɔdɔ ɛ-ñɪna.

Mbʊ dɔdɔ paa εyʊ ɛlına le, ɛkɛ ɛjadɛ ndı dıwɛ dı-tı yɔɔ yɔ, dıfɛyı dı-tı yɔɔ yɔ dı-taa tʊ, yaa dı-poliitikii kɛ ŋgʊ, paapızıɣ pɔtɔ se ɛyʊ wala tɔm tʊnɛ tıdataɣna-ı.

Hoolay 3

Paa anı, ϵ w ϵ na wa ϵ d ϵ se ϵ w ϵ ϵ na wezuu, ϵ w ϵ e ϵ -tı yoo n ϵ ϵ kandayı ϵ -tı yoo.

Həəlay 4

Pιfεγι se nɔɔyʊ εwɛɛ yomiye taa; εlɛ padaadʊ-ι dɔdɔ kʊñɔŋ. Pekizi yomiye tɔm.

Hoolay 5

Pιfεγι se padʊ nɔɔyʊ kʊñɔŋ, pɛkpɛŋgɛsι-ι, yaa palabı-ı mbʊ pıdamʊna se pala εyʊ yɔ.

Hoolay 6

Paa anı, ɛwɛna wadɛ se paa le, paya-ı se caa akele.

Hoolay 7

Eyaa kpeekpe wε kımaŋ paɣtʊ εsındaa nε pεwεεna wadɛ dɔdɔ se paɣtʊ εkandayı pɔ-yɔɔ kımaŋ. Yee palakı-wε nabʊyʊ nɛ pɪfɛyɪ deu, yaa pɪɪdɔŋ paɣtʊ nʊmaʊ ta, pɪwɛɛ dɔdɔ se pakandayı pɔ-yɔɔ kımaŋ.

Hoolay 8

Paa anı, εwεna wadε se pacay-ı tɔm yaa pomuluu-i faŋŋŋ wala wena paytʊ ha-ı yɔ a-nʊmaʊ taa, ewolo eheyi ɛjadɛ taa tɔm hʊyaa.

Həəlay 9

Paapızıy pakpa nəəyʊ fann padıy yaa pεkεzı-ı tεtʊ.

Həəlay 10

Yee pakpa εyʊ nɔɔyʊ se ɛlabı nabʊyʊ, εwɛna wadɛ se pahʊʊ ε-tɔm fayıı nɛ pana; tideɣ yaa tısıkı.

Həəlay 11

- 1. Εγσ weyi pakpa-ι nε padahʊda ε-tɔm yɔ, pɔcɔŋna-ι se εdεwεεkι pʊyʊ; a-aseɣde tınaa nε ε-yɔɔ kandıyaa pasıŋgıɣ ε-wayı, pahʊʊ ε-tɔm fayıı εzı paɣtʊ pɔzʊʊ yɔ, nε pana toovonum.
- 2. Paakpay εyʊ sɔnɔ dooo mbʊ εɛlaba nɛ pɪdaafɛyɪ paɣtʊ taa yɔ, pʊ-yɔɔ; yee pʊ-wayɪ pʊkɔma pɪlɪɪ se εɛlabı mbʊ yɔ pɪkɛ kɪwɛɛkɪm, nɛ pʊpɔzʊʊ se pɔhɔ ε-naŋgbaŋgʊʊ kɔyɔ, paɣtʊ kɪbɪndʊ yɔɔ patɪŋgɪɣ.

Həəlay 12

Pιfεγι deu se εγσ nɔɔyʊ εdʊ ε-nɔɔ lɛlʊ tɔm taa yem yem.

Həəlay 13

- 1. Paa anı, εwεna wadε se ewolo paa le, εcaχ dende e-liu wεε yɔ paa εjade ndı lε dı-taa.
- 2. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εkʊyι εjadɛ ndι εwɛ dι-taa yɔ, paa pιkɛ ε-ñındɛ, nɛ pımaɣ-ι dooye lɛ, εριsι.

Həəlay 14

- 1. Yee palı εγσ ποογσ wayı doli faŋŋŋ, εwεna wadε se eñını kuyuu duduye. Etalı le, padaalo-ı.
- 2. Elε, yee toovonum, εwεεκι nabʊyʊ nε pañınıɣ-ı se pakpa-ı, εfεyına wadε se εdʊ kʊyʊʊ doli.

Həəlay 15

- 1. Paa ε y σ weyi, ε w ε na wa $d\varepsilon$ se ε yaa ε ja $d\varepsilon$ na $d\iota$ y ε se ε - $t\varepsilon$.
- 2. Pιfεγι se pekizina nɔɔyɔ se εdaayaa ε-εjadε se ε-tε yaa εdaa lεγzι tε.

Həəlay 16

- 1. Halıbiya nε abalıbıya, paa pε-tε le, palakı cɔɔcı ŋgʊ, patalıɣ pe-dede lɛ, pɛwɛna wadɛ se pawalı, pakpaɣ halaa nɛ papısı dısı nɛ sı-tınaa. Pa-wala wɛ kımaŋ halıkpaɣyɛ dede; abalʊ wɛna wadɛ se ekizi ε-halʊ nɛ εdɔɔnι-ι; halʊ ñɛwɛna wadɛ dɔdɔ se ekizi ε-walʊ nɛ εkʊι ε-yɔɔ.
- 2. Pεlɔ nε evebu, petisiɣ se pɔsɔɔlι dama nε pʊcɔ palabι-wε halıkpaɣyε sɔnzı. Pιfεyι pakpa pa-taa nɔɔyɔ nε doŋ.
- 3. Mızay kena samay hoye; kewena wade se samay ne kewiyay pakandayı kɔ-yɔɔ.

Həəlay 17

- Εγυ paa weyi, paa εwε e-deke, paa εwε lalaa hεκυdaa, εwεna wade se εwεεna ñım.
- 2. Pιfεγι deu se pεlεγ nɔɔyʊ ε-ñιm faŋŋŋ.

Həəlay 18

Paa anı, ɛwɛna wadɛ se elızı ɛ-lımayza faaa, ɛtɪŋ ɛsɔ tɔm nʊmaʊ ŋgʊ ɛsɔɔlaa yɔ. Pʊ-tɔbʊʊ se wadɛ dınɛ diyekina nɛ ɛyʊ pızı eyele ɛsɔ tɔm nʊmaʊ nakʊyʊ nɛ ɛtɪŋ lɛɛkʊ, ɛpızı ɛwɪlı ɛsɔ tɔm nʊmaʊ ŋgʊ ɛtɪŋgıy-kʊ yo kʊ-tɔm lalaa faaa; paa ɛwɛ e-deke yaa ɛ nɛ lalaa, ɛpızı χ ɛla pʊ-tʊmɪyɛ.

Hoolay 19

Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εyɔɔdı faaa ndʊ εmaɣzıɣ yɔ; pʊ-tɔbʊʊ se sɔɔndʊ ɛdaakpa εyʊ nɔɔyʊ se εεyɔɔdı natʊyʊ nɛ palabı-ı nabʊyʊ. Pʊ-tɔbʊʊ dɔdɔ se εyʊ wɛna wadɛ se ɛkɛdı lalaa ndʊ ɛsɪma, ɛnaa yaa ɛnɪwa yɔ.

Həəlay 20

- 1. Paa anı, ewena wade se ewolo kediyzay ne eweena nabeye.
- 2. Pιfεγι se pakpa nɔɔyʊ nε doŋ se εsʊʊ ŋgbεγε nadıyε taa.

Həəlay 21

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εdʊ ε-nɔɔ ε-εjadɛ dɔkʊʊ tʊmɪyɛ tɔm taa. Emaɣmaɣ εpɪzɪɣ ɛla lımaɣza yaa εtɪŋna samaɣ lızı εyaa mba se pɔdɔkı ɛjadɛ yɔ pɔ-yɔɔ.
- 2. Paa anı, εwɛna wadɛ se ɛla kewiyay tʊmıyɛ nadıyɛ.
- 3. Samay səəlim kena kewiyay don tigide. Takayısı dözöö panayna samay səəlim mbö.

Hoolay 22

Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se samaɣ εkandayı ε-yɔɔ. Kandayʊʊ mbʊ piyekina nɛ εyʊ wɛɛ ε-tı yɔɔ, εhɛzı ñım nɛ εsɛkuliye pa-ñınʊʊ nʊmaʊ taa.

Həəlay 23

- 1. Paa anı, εwena wade se ehiy tomıye, tomıye ndı essəlaa yə, elabı-dı ne mulum edaawee.
- 2. Eyaa kpeekpe wɛna wadɛ se, palakı tʊmıyɛ kʊdʊmdıyɛ kɔyɔ, pɛhɛyı-wɛ kımaŋ, mulum ɛdaawɛɛ.
- 3. Εγσ weui εlakı tσmıyε yɔ, pσmσnaa se pεhεγι-ι camıyε, pıtalı ε nε ε-mızaγ nε padaala kσñɔŋ samaγ taa.
- 4. Paa anı, ɛwɛna wadɛ se ε nɛ lalaa padʊ ŋgbɛyɛ; ε -ŋgbɛyɛ ɛkpɛndı aŋgba lɛɛna yɔɔ, aŋgba ana awɛɛ doŋ nɛ akandayı ε -yɔɔ.

Hoolay 24

Paa anı, εwεna wadε se εhεzι nε εcalası ε-εsε, padaakılı-ι nazʊʊ tʊmıyɛ taa; εwɛna wadɛ dɔdɔ se paa pınaɣ ŋga, paha-ı fenaɣ kʊdʊmaɣ, εhɛzı nɛ pɛtɛ pɛhɛyı-ı ke-liidiya.

Həəlay 25

- 1. Paa anı, εwεna wadε se εwεεna ñım nε pıwazı ε nε ε-ñımba pe-wezuu caγʊ taa; εzı tɔɔnaɣ, tɔɔla, dʊzʊyɛ nε kɔ yɔ. Ewɛna wadɛ se ɛlakı kʊñɔŋ, pıwıɣ-ı, ɛlabi ɛjam, ɛpɪsı ɛdanɛ yaa leluu, ɛkpadayaa, pala nabʊyʊ nɛ pasına-ı.
- 2. Ason ne piya pomonaa se pasına pı $\eta\eta\eta$.

Həəlay 26

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se pokuli ε-ɛsɛ. Pıdamʊna se pɛhɛyı kɔɔnɔɔ sukuli yɔɔ. Pıkɛna paa anı kıjɛyʊʊ se ewolo-kʊ. Pʊwɛɛ se lɛɣtʊ nɛ tʊma kpasʊʊ sukuli pɔtɔyı. Pʊpɔzʊʊ dɔdɔ se patʊlı sukuli kıtɛzʊʊ nɔnɔsı paa anı.
- 2. Eyʊ woki sukuli se ε-εsε ikuli, pιwazı-ı e-wezuu cayʊ taa, pısına-ı nε εña εyʊ wala. Kısıyna εyaa nε panıyna dama, pekpeyu dama pa-kıwεεkım, padʊʊ ηgbɛyɛ. Kısıyna dɔdɔ ajɛya kıqbɛndʊʊ ηgbɛyɛ tʊma wena añınıy laŋhɛzıyɛ yɔ.
- 3. Piya ñımba wena waqe se palızı sukuli ngo pəsəəla se pepiya iwobi-ko yə.

Həəlay 27

- 1. Paa anı, εwεna wadε se εdʊ nɔɔ faaa ε-εjadε sɔnzı tɔm taa nɛ mbʊ pılıɣ pı-taa yɔ, pıwazı-ı.
- 2. Paa anı εwεna wadε se εkandayı mbʊ εlaba nε ε-hıdε sεε γρ ρυ-γρο.

Həəlay 28

Paa anı, εwεna wadε se εñaɣ pana nε yεdεyεdεtʊ εdaawε εjadε yɔɔ, εzι pɔyɔɔdʊʊ kedeŋga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala tɔm takayaɣ taa yɔ.

Hoolay 29

- 1. Paa anı, ετιlı εsıı se εwε samay ηga ka-taa fεεε πε ριkεdıyna-ı yɔ, εtɔɔ-kε kımıyε.
- 2. Paa εyʊ weyi, ediyzina se ε-wala ñιnʊʊ nʊmaʊ nε ε-tι yɔɔ wεʊ leleŋ nιʊ pa-taa lɛ, kamaɣ wɛɛ; pıfɛyι se εcɛzι-kɛ; paɣtʊ dʊna-kɛ. Mbʊ yekina nɛ εyaa ñaŋ dama wala; mbʊ haɣna mʊmaʊ dɔdɔ se demookrasii samaɣ taa ɛyaa ınıına dama.
- 3. Eyo nəəyo eepiziy etə se eñan wala ana ne podədə ezi ajeya kigbendoo ngbeye səəloo yə.

Hoolay 30

Kedenga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala tɔm tʊnɛ, tι-taa tʊ kpayı kpayı. Eyʊ nɔɔyʊ fɛyı εtɔŋ se hɔɔlʊʊ kʊnɛ, yaa ŋgʊ yɔ, kʊtɔŋna se padaaña wala naayɛ εjadɛ dınɛ,yaa ndı yɔ dı-taa.